

Naudat kasvavat ulkona ympäri vuoden

Lihanautojen ja hiehojen kasvatus metsätarhassa sopii parhaiten pienille lypsykarjatilaille, jotka voivat ulkokasvatuksen avulla hyödyntää navetasta vapautuvaa tilaa maidontuotannossa. Ulkotarhaus auttaa myös maatalan toiminnan kehittämisessä niin sanotun ylimenovaiheen aikana.

MTT:n Pohjois-Pohjanmaan tutkimusaseman ja Oulun Maaseutukeskuksen yhteistyönä selvitettiin, miten sonnien ja hiehojen ympärivuotinen ulkokasvatus onnistuu maatiloilla. Kartoituksessa oli mukana viisi taivalkoskelaista tilaa, jotka tuottivat maitoa ja naudanlihaa. Kaikki tilat olivat mukana karjantarkkailussa. Näin saatiin myös takautuvia tietoja tuotoksesta, ruokinnasta ja taloudesta. Taloustietoja kerättiin vuosilta 1996-2000.

Eläimet kasvatettiin pääosin metsälaitumilla, osalla kasvatusalueista oli myös peltoa. Tarha-alaa oli keskimäärin 43 ha, ja keskimääräinen ala eläintä kohti oli yli 2 ha. Suurimmillaan pinta-ala oli yli 5 ha eläintä kohti. Tarhat sijaitsivat pääosin talouskeskuksen läheisyydessä, kaukaisimmat noin 1,5 km päässä. Kaikilla tiloilla oli makuuhalleja nautojen sääsuojina. Makuualustat kuivitettiin sahanpurulla, turpeella tai hakkeella. Eläimet olivat pääosin friisiläis- ja ayrshire-rotuisia.

Ulkokasvatus lisää eläinmäärää

Nuorkarjan ympärivuotisen ulkokasvatuksen ansiosta lypsylehmien määrän lisäys onnistui ilman navettaan tehtyjä lisäinvestointeja. Samalla tilojen keskituotokset kuitenkin hetkellisesti laskivat. Vuonna 2000 seurantatilojen keskituotos oli 7 983 kiloa. Tämä oli 155 kiloa enemmän kuin Taivalkosken kuntakohtainen keskiarvo.

Ulkona kasvaneet hiehot onnistuivat lypsylehminä yhtä hyvin kuin sisällä kasvatetut. Sisäruokintakauden aikana poikineilla hiehoilla oli jonkin verran jalkaongelmia, kun ne joutuivat parteen. Jalkoja hoidettiin parsimattojen avulla.

Lihantuotannon katetuotto eli työlle ja kiinteille kustannuksille saatu korvaus oli seurantatiloilla keskimäärin yli kolminkertainen saman tukialueen vertailutiloihin nähden. Eläintä kohti vaihtelu oli 1403-3656 markkaa ja kasvukiloa kohti vastaavasti 3,84-9,05 markkaa.

Investoinnit vaihtelevat tiloittain

Nautojen ulkokasvatus vapautti navetasta eläinpaikkoja,

jotka saatiin nopeasti käyttöön. Maatilojen keskimääräinen liikevaihto kasvoikin merkittävästi selvitysvuosina 1996-2000. Keskimääräinen liikevaihdon nousu oli 117 649 mk eli 27 %. Tilojen liikevaihto lisääntyi siten, että maitotulojen osuus kasvusta oli keskimäärin 38 %, maidon tukien 11 %, lihantuotannon 21 %, kotieläintukien 20 % ja peltotukien osuus 10 %.

Ulkokasvatuksen vaatimat investoinnit olivat tilaa kohti alimmillaan 2 500 markkaa ja korkeimmillaan 31 900 markkaa, keskimäärin 13 260 markkaa. Kustannuksia aiheutui kaikilla tiloilla sääsuojien rakentamisesta ja aitauksesta. Yhdellä tilalla summaan sisältyi soran ajoa metsälaitumen tielle ja yhdellä tilalla vesijohdon vetäminen laitumelle.

Työaikaa ulkokasvatukseen kului keskimäärin 26,7 tuntia eläintä kohti vuodessa. Työn menekki oli samaa luokkaa kuin lämpimässä kasvatettavilla eläimillä. Lisätyötä aiheuttivat muun muassa aitojen kunnossapito ympäri vuoden, sääsuojien korjaaminen ja talvella lumen linkous.

Uhkana ympäristön kuluminen

Pisimpään ulkokasvatusta harjoittaneella tilalla nautojen oleskelualueet olivat kuluneimpia. Ulkotarhan onkin oltava riittävän iso, jotta pystytään välttämään maaston kulumisen. Huolimatta reilusta tarha-alasta, tarhaan syntyy niin sanottuja toiminnallisia alueita, joissa maasto kuluu. Kulumista voi yrittää estää rakentamalla useampia makuuhalleja ja vaihtelemalla ruokintapaikkoja. Useampien tarha-alueiden vuorottelu vaatisi vieläkin laajemmat alueet, lisäisi aitauskustannuksia ja lisäisi tarhojen etäisyyttä talouskeskuksesta.

Aineesta lisää internetissä:
www.mtt.fi/atu/ppo/kylmakasvatus, Lihanautojen kasvatus kylmissä tuotantoympäristöissä -kehittämishanke

Timo Lehtiniemi, Marjatta Perälä, Oulun Maaseutukeskus ja Arto Huuskonen, MTT

*Lisätietoja: Koetoiminta ja käytäntö 2/2002: 13
timo.lehtiniemi@maaseutukeskus.fi
puh. (08) 316 8611*